

Prof. Dr. Talip Alp: Üniversitelerimize misyon yüklenmeli; 200 üniversite sadece diploma mı dağıtacak!

Röportaj: Ömer Çakkal

TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi ve Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Talip Alp'in bir tutam hüznü, bolca başarı dolu hikâyesi, aslında memleketimizin hikâyesine benziyor. Petrol işletmelerinde çalışan Mardinli bir işçinin oğlu olarak dünyaya gelen Alp, Diyarbakır'da okuduğu lise sonrası hem İTÜ'de Elektrik Elektronik Mühendisliğini, hem İstanbul Tıp'ı kazanmış. 3 ay İTÜ'de okuyan Alp, devlet bursuyla İngiltere'ye gidip yükseköğretimini ve doktorasını orada tamamlamış. Kendisini okutan ülkesine hizmet için döndüğünde Turgut Özal'ın ekibinde önce DPT'de, ardından Sabancı Holding'de çalışmış. Yerli lastiği üretmişler ama asıl hedef olan yerli otomobilde bürokrasiye ve ideolojiye takılmışlar! Önce 80 Darbesi, ardından çocuklarının eğitimine ket vuran başörtüsü yasağı nedeniyle bu kez Suudi Arabistan'a kendi deyimiyle hicret eden Alp, dile kolay tam 27 yıl orada üniversitede hocalık yapmış. 2007'den beri Türkiye'de çeşitli üniversitelerde görev yapan Alp'in girişimleri ile Londra'da açılan Türkyar Yurdunun misafir ettiği öğrenciler arasında kimler yok ki! Yarım asırlık tecrübesini SD'ye anlatan Prof. Talip Alp'in bilim, üniversiteler, sanayi ve üretim konusunda söylediklerine kulak kabartmakta büyük fayda var.

“50 ve 60'larda Diyarbakır bir Türkmen şehriydi”

Eğitiminize 1949'da Mardin Midyat'ta mütevazı bir ilkokulda başladınız. Babanız petrol sondajında çalışıyordu. Petrol işletmelerinde Amerikalı mühendisler çalışıyordu. Size diyor ki, “Sen oku ki Amerikalı mühendislere ihtiyaç kalmasin. Okumazsan en fazla benim gibi bir işçi olursun”. Bu sözlerin eğitim hayatınızdaki motivasyonunu konuşarak başlayalım mı? Nasıl bir çocukluk geçirdiniz?

Petrol bölgesi olan Ramandağ denilen bir yerde çok sakin bir çocukluk hayatı geçirdim. Kendi oyuncaklarımı kendim yapardım. Birkaç mahalle arkadaşımınla beraber oynardık. Oranın çevresi insanı tefekküre sevk eden bir yer. O tarihlerde dünyayı pek tanımiyordum ancak çevremi tanımaya çalışıyordum. İyi bir çevrem vardı. Rastladığımız herkes bize iyi şeyler söyler, iyi şeyleri tavsiye ederdi. O günkü sosyal hayat oldukça teşvik ediciydi. Rahmetli babamın, hatırlattığınız sözleri içime işledi. Ancak neyi okuyacaktım, ne olacaktım? Okumanın ne demek olduğunu bilmiyordum ki! O tarihlerde benim gibi bir çocuğa ne olacaksın diye sorsalar, “Araba sürmek isterim” cevabını alırdınız. Ama zamanla “Bu arabayı kim

yapar, mühendis nedir, ne işi yapar” gibi soruları sormaya başladım. Çocukken arkadaşlarımızla evimizin önünde akan küçük bir derenin üzerine, Midyat'ta gördüğümüz kemerli yapılardan ilham alarak bir taş köprü yaptık. İlk mühendislik eserim o köprüdür! (Gülüyor)

Liseyi Diyarbakır'da tamamladınız. Diyarbakır'ın o gününü ve bugünü kıyaslasanız neler söylersiniz?

Diyarbakır, tarihi ve kültürel olarak zengin çok önemli bir şehir. Benim hala daha hayalimde tüter. O zamanlar Diyarbakır, büyük çoğunluğu Türkçe konuşan bir Türkmen şehriydi. Şehir, Abbasiler zamanından Selçuklulara hüviyetini pekiştirmiş, Osmanlı zamanında da kendine has bir şahsiyet kazanmış. O tarihlerde bile hava ve deniz yolu vardı. Dicle Nehri üzerinden Irak'a kereste sevkıyatı yapılırdı. Yaz aylarında civar köylerinden gelen mevsimlik işçiler vardı. Bu işçiler daha çok Müslüman Kürt kardeşlerimizdi. Çalışmalar, birkaç kuruş para kazanıp alışverişlerini yaptıktan sonra kışın köylerine dönerlerdi. Çok sakin ve huzurlu bir yerdi. Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi de Türkiye'de ismi geçen bir liseydi. O yıllarda lise sayısı da azdı ve toplamda 4-5 üniversite vardı. Şehirlerimizin bir kısmında ise lise

“Liseyi 50’lerde Diyarbakır’da okudum. O zamanlar Diyarbakır, büyük çoğunluğu Türkçe konuşan bir Türkmen şehriydi. Dicle Nehri üzerinden Irak’a kereste sevkiyatı yapılırdı. Yaz aylarında civar köylerinden gelen mevsimlik işçiler vardı. Daha çok Müslüman Kürt kardeşlerimizdi. Eskiden bir Kürde, “Sen nesen?” diye sorsaydınız, “Biz ümmet-i Muhammed’iz” derdi. Ancak birileri bu işi deşerek kanattı. Türkçülük, Kürtçülük, sağcılık, solculuk gibi birtakım ayrımcı konular ortaya çıktı. Ülke çok vakit kaybetti ve pek çok gencimiz heba oldu.”

yoktu. Lisenin Siirt’te açıldığı ilk yılları hatırlarım. O yıllara kadar ben de dâhil olmak üzere Siirtli arkadaşlarımız çevre illerdeki okullarda yatılı olarak okuduk. Allah rahmet eylesin, kendi çocukları gibi bizi yetiştirmeye çalışan çok iyi hocalarımız vardı. İsimlerini hala tek tek hatırlarım. Bizim yetişmemizde çok tesirleri olmuştur. Lisede bizim sınıfta okuyan 45 kişiden hiç kimse dışarıda kalmadı, hepsi üniversite bitirdi. Sınıftan birkaç profesör, birçok mühendis ve tıp doktoru arkadaşımız çıktı.

Anlattıklarınızdan, o günkü Diyarbakır ile bugünkü Diyarbakır arasında çok ciddi sosyokültürel farklar olduğu sonucunu çıkarttım...

Sadece Diyarbakır’da değil, Türkiye’de de sosyal manzara çok değişti. Ülkemizde uzun bir süre kültür farklılaşmaları, okullarda dayatılan müfredat, yabancılaştırma gayretleri gibi durumlar meydana geldi. Bunlar garip şeyler ve şimdi niye bunlar yapıldı diye anlamaya çalışıyoruz. Çok da hayırlı olmadı tabi. Çünkü insanlarımız birbirinden koptu. Eskiden bir Kürde, “Sen nesen?” diye sorsaydınız, “Biz ümmet-i Muhammed’iz”

derdi. Kürtlüğün farkında bile değildi. Ancak birileri bu işi deşerek kanattı. Türkçülük, Kürtçülük, sağcılık, solculuk gibi birtakım ayrımcı konular ortaya çıktı ve bu hiç hayırlı olmadı. Ülke bu anlamda çok vakit kaybetti ve pek çok gencimiz heba oldu. Ama her şeye rağmen kabiliyetli ve vatanperver gençler de yetişiyor değil. Evvelki hafta TÜBİTAK Söyleşileri kapsamında Diyarbakır’daydım. Fen Lisesi ile bir özel kolejde konferans verdim. İnanın gençler pırıl pırıl ve cıvıl cıvıldı. Gözlerinden zekâ fışkıran tipik Anadolu gençleriydi. Güzel sorular sordular. Söyleşilerin ardından Diyarbakır’dan ümitle ayrıldım. Giderken bazı arkadaşlar terör olayları nedeniyle Diyarbakır’ın bu sıralar karışık olduğunu, bu yüzden şimdi gitmemem gerektiğini söylediler. Ne demek Diyarbakır’a gitme! Halil Rıfat Paşa’nın “Gidemediğin yer senin değildir” diye meşhur bir sözü var. Bu sebeple Diyarbakır da bizimdir, daha ötelere de. Gideceğiz, korkacak bir şey yok. Beni karşılayan arkadaşların gözlerindeki mutluluğu bir görmeliydiniz. Üstelik de Diyarbakır’daki hava, hiç de medyanın aksettirdiği gibi değil. İnsanlar huzurlu ve kendinden emin. Çarşı gayet canlı. Konuştuğumuz insanlar devlete

teşekkür edip, çok iyi oldu diyorlar. Büyük bir musibetti ama bundan tüm ülke olarak iyi nasihatler çıkardık.

Hem İTÜ Elektrik Elektronik Mühendisliğini, hem İstanbul Tıp’ı kazandınız. 3 ay İTÜ’de okudunuz ama kazandığınız bursla İngiltere’ye gittiniz, Manchester’da metalürji bölümüne kabul edildiniz. Orada lisans ve doktora yaptınız. İngiltere yıllarınızı anlatabilir misiniz?

1961 yılı Temmuz başlarında Londra’ya gittim. En büyük sıkıntım lisandı. Lisede Fransızca okumuştum, bu yüzden İngilizcem hiç yoktu. İlk 2 sene bir taraftan çok yabancıysa olduğum bir topluma intibak etmeye çalışırken, diğer taraftan başarılı olmak için elimden geleni yaptım. Çünkü başta ailem olmak üzere bizden beklentileri olan insanlar vardı. 1963 ders yılında Manchester’da eğitime başladım. Manchester benim için yeni bir doğuş gibi oldu. Oradaki üniversite hayatı bir kere çok renkli ve dünyanın her yerinden talebeler vardı. İngiltere’de en çok hoşuma giden şeyler kütüphaneler, müzeler ve parklardı. İnsanın beş yüz yıl ömrü olsa bu imkânları tüketemez. İnsan

“Kayseri Hava İkmal Merkezi’ndeki askerliğimde bir gün arkadaşlara bir uçak parçası yapmayı teklif ettim. Öyle ahım şahım bir parça değil, jet motorunun soğutma başlığı gibi çok da kritik olmayan bir şey. Maksat şekli çıkarmaktı ve kumda dökmeye karar verdik. Sonra ne oldu biliyor musunuz? “Bizim çocuklar uçak parçası yaptı” diye Ankara’ya kadar haber gitti. “Türkler bizden habersiz uçak mı yapıyor!” diye NATO’nun da dikkatini çekmiş. NATO heyeti 1972’de 2 kere Kayseri’ye teftişe geldi.”

doyamıyor; okudukça okuyor, gezdikçe geziyor. İnsanlığın yaşadığı tecrübeleri orada bir bakışta görmek mümkün. Mesela İstanbul Teknik Üniversitesi çok iyi bir üniversite ve köklü bir müessesesi var. Çok büyük insanlar yetiştirmiş ve hala daha ülkemizin eğitimine, teknolojisine katkıda bulunuyor. Ama imkânlar açısından mukayese edersek, bilhassa laboratuvarlar seviyesinde gerideyiz. Çok paramız yok ama olan paramızı da çok iyi değerlendirmiyoruz. Mühendislik başta olmak üzere birçok meslek sadece teoriyle yürümüyor, pratik de istiyor. Oysa biz lisede teoriyi çok iyi öğrendik. Matematikimiz, fiziğimiz, kimyamız harikaydı. Polytechnic’te “Türkler matematikçidir” diye nam salmışız. Bizden önce gidenler de bu izi bırakmış. Ama laboratuvara girdiğimizde ayaklarımız dolaşıyordu çünkü bu konuda hiç tecrübemiz yoktu. Orada ilk aylar bizim için staj zamanları oldu. “Araştırma nedir, deney nasıl yapılır, nasıl rapor edilir, alınan sonuçlar nasıl irdelenir” zamanla öğrendik. Bu bakımdan üniversite benim için çok kazançlı bir tecrübe oldu. O yıllarda birinci işim hep derslerim oldu ve bunun mükâfatını 1966 yılında birincilikle mezun olarak aldım. İngiltere’ye giderken programda doktora yapmak yoktu ama hocam orada doktora da yapmamı tavsiye etti. Normal şartlarda yüksek mühendis olup geri dönecektim ama imkânlar güzel olunca ve Türkiye’de izin verince 1966’da doktora başladım. Ardından da epey kazanımlarım oldu.

“Soğutma başlığı yaptık, “Türkler jet mi yapıyor” diye NATO denetimine geldi!”

Mezuniyet sonrası ilk işyeriniz Devlet Planlama Teşkilatı oldu. Orada zamanın müsteşarı, merhum Cumhurbaşkanı Turgut Özal ile birlikte çalıştınız. DPT’de çalışırken tüm ülkeyi gezdiniz, Türkiye’yi tanıma şansı yakaladınız. Oradaki gözlemlerinizi anlatabilir misiniz?

Devlet Planlama Teşkilatı’na intisap etmek benim için çok büyük bir şans oldu. Teşkilat, Türkiye’nin en iyi işleyen ve Türkiye’nin şartlarını en iyi görebilen bir kurumdu. Orada çalışan arkadaşımız bir elit grup idi. Batı’da okumuş, orada doktoralarını yapmış işlerini çok iyi bilen aydın insanlardı. İyi bir ekip olarak çalıştık. Bilhassa benim çalıştığım yer Araştırma Müşavirliği idi. Kurucusu Rahmetli Özal’dı ve ona bağlıydı. Pek çok özel projeleri inceleyen, fizibilitelerini yapan ve bunları muhtemel yatırımcılara önceden sunan bir birimdi. Türkiye o günlerde sanayide baya bir gerideydi. Bir taraftan döviz kıtlığı, bir taraftan da insan ve teknoloji açığı vardı. Buna rağmen bir gayret de vardı. Rahmetli Turgut Bey başta olmak üzere birçok arkadaşımız bunu iyi kavramıştı. Çalışıyorduk ama boşluk çoktu. Ne derler; “Delik büyük ama yama küçük”. Bir de milletin birinci hedefi para kazanmaktı. Rahmetli Erbakan o zamanlar, “Artık bırakın sakız,

gazoz fabrikası kurmayı. Bunlar bir şey değil. Artık teknolojiye dönün” derdi. O zaman Sanayi Bakanlığı, bir sakız markası için teşvik bölgesi vermişti. Bu yatırımdan sayılıyordu! Elbette bir istihdam oluşuyordu ama bu Türkiye’ye ivme kazandıran bir şey değildi. Hala ithalatçıydık, dış ticaret açığı fazlaydı ve sürekli döviz borçlanıyorduk. Türkiye böyle bir durumdaydı fakat Devlet Planlama Teşkilatı’nın himmetiyle iyi projeler üretiyorduk. Pek çok mühendislik, müşavirlik bürosu açıldı. Bu güzel işler devam ederken, 12 Mart 1971 günü askeri müdahale ile hayatımız adeta durdu. O çok başarılı, çok iyi çalışan müsteşara da güle güle denildi. Turgut Özal bir hafta sonra Amerika’nın yolunu tuttu, 1973’e kadar Dünya Bankası’nda çalıştı. Türkiye için büyük bir kayıptı ve bu tür siyasi olaylar fuzuli şeylerdi. Olup bitenleri şimdilerde daha iyi anlamaya çalışıyoruz.

Kayseri Hava İkmal Merkezi’ndeki askerliğinizde de boş durmadığınızı, kapısına adeta kilit vurulmuş dökümhaneye girip çalıştığınızı biliyorum. Üretim bu memleketin kalkınmasındaki önemi hakkında neler söylersiniz?

Malumunuz hiçbir şey kendiliğinden olmaz. Ben Kayseri’ye meslek kurası çektiğim zaman çok sevindim. İmkânlarını bilmiyorum ama Anadolu’nun güzel ve tarihi bir şehrine gidiyordum. Daha önce orada bir dökümhane olduğunu duymuştum, vardığımda ise fazlasını gördüm. 1926’da kurulmuş, o günkü ismiyle bir tayyare fabrikası. Manidardır, fabrikanın koca levhasını dışarıya değil, içeriye asmışlar. Herhalde millet görüp, “Fabrika kurmuşsunuz ama nerede ürün? Nerede tayyare?” diye sorgulamasın diye içeriğe koymuşlar! İçeriye giriyorsunuz ve karşısındaki levhada; “Kayseri Tayyare Fabrikası-1926” yazıyor. Ve o günün teknolojisi ne gerektiriyorsa hepsi var. Bir kere çok muhteşem bir atölyesi var. Takım tezgâhlar, tornalar, matkaplar, frezeler gibi saymakla bitmeyecek aletler var. Türkiye’nin en iyi yetişen ustaları orada.

Ama bir şey yapmıyorlar...

Yapmıyorlar. Koskoca fabrika bakım kademesine indirgenmiş. 1948-49 yılına gelince NATO Efendi, “Uçak yapmanıza gerek yok, biz size veririz” diyerek Türkiye’yi kandırmış. Bizim akli evveller de buna inanmışlar. Türkiye’ye kötü bir ameliyat yapmışlar. Mesleğim icabı beni dökümhaneye verdiler.

Ne yaptınız orada?

İlk günler arkadaşlarla gazete okuduk, çay kahve içtik. Sonra arkadaşlara, “Askerlik böyle mi gidecek yahu?”

diye sordum. Biri muvazzaf Teğmen Kadir, bir de Mustafa isimli asteğmen iki meslektaşım vardı. Ben orada biraz daha yaşlıyım ve bu yüzden bana “abi” derlerdi. Bana; “Abi askerlik böyle. Bir şey yaparsan sana ‘aferin iyi yaptın’ demezler. Yapmazsan da niye yapmadın demezler. Böyle geçer.” dedi. Ben de “Böyle geçmez dedim” ve onlara bir teklif yaptım. Sabah saatlerinde onlara İngilizce öğretmeyi, öğleden sonra ise dökümhanede çalışmayı teklif ettim. İngilizce öğrenmek cazip olduğu için teklifimi kabul ettiler. Kitaplar getirtim ve hemen derslere başladık. Sabah 9-12 arası İngilizce yapıyoruz, hemen kavriyorlar. Öğleden sonraları ise bir şeyler üretmeye başladık. Belediye araçlarının ve tekstil fabrikalarının kırılan parçaları gibi dışarıdan gelen siparişler oluyordu. Ülkede döviz sıkıntısı olduğu için malzeme dışarıdan getirilemiyordu. Dökümhane en yakın yer olduğu için işlerini biz yapıyorduk. Böylece birkaç kuruş da döner sermayeye giriyordu. Bize bir şey düşmüyordu ama bir şeyler yapmanın sevincini yaşıyorduk. Bir gün arkadaşlara bir uçak parçası yapmayı teklif ettim. Öyle ahım şahım bir parça değil, jet motorunun soğutma başlığı gibi çok da kritik olmayan bir şey. İyi bir tevafuk; oranın mütevazı kütüphanesinde sekiz ciltlik bir el kitabı buldum. Bu benim için bir hazine gibiydi. Tüm doküman çalışmalarını ve malzeme seçimlerini oradan yapıyorduk. Maksat bir şeyler yapıyor olmaktı. Onları otomatik metal kalıplara dökmek gerekiyordu ve öyle bir makinamız yoktu. Maksat şekli çıkarmaktı ve kumda dökmeye karar verdik. Ve sonunda yaptık. Yaptıktan sonra ne oldu biliyor musunuz? “Bizim çocuklar uçak parçası yaptı” diye bilgi önce askeriyede yayıldı. Sonra bu havadis Ankara’ya kadar gitti. Bu durum, “Türkiye uçak yapabilir mi?” diye bir ilham kaynağı olmuş. “Türkler bizden habersiz uçak mı yapıyor!” diye NATO’nun da dikkatini çekmiş. NATO heyeti 1972’de 2 kere Kayseri’ye teftişe geldi. Bakın, iyi bir şeye niyet etmek, halisane nerelere kadar tesir ediyor...

“Yerli otomobil üretecektik ama bürokrasi ve ideoloji izin vermedi”

Allah emeklerinizi zayi etmesin hocam. Devam edelim. Özal ile birlikte Sabancı Holding’de çalışıyorsunuz. Holdingin kuruluşunda görev yapıyor, Lassa’nın ilk lastiklerini üretiyorsunuz. O günün Türkiye’sinde özel girişimler hakkında neler söylersiniz?

O günün Türkiye’sinde hem devletin hem de özel sektörün sanayileşme adına büyük hevesi vardı. Fakat iki büyük sıkıntı vardı. Birincisi ülkede döviz yoktu. Dış para olmayınca makine ithal

edemiyorsunuz. İkincisi ise yetişmiş insan kaynağı açığı vardı. Dolayısıyla çok çalışmak gerekiyordu. Turgut Bey’in Sabancı Holding bünyesinde olması onlar için büyük şanstı. Rahmetli Sakıp Sabancı bu durumu bilerek Turgut Özal’ı Dünya Bankası’ndan Türkiye getirdi. O gün Türkiye’nin en yüksek maaşını Turgut Bey’e verdi ki kendisi bu parayı hak ediyordu. Turgut Bey’in Dünya Bankası, International Finance Corporation ve IMF gibi çeşitli yurtdışı kurumların nezdinde itibarı yüksekti. Türkiye’yi temsil gücü olan bir şahsiyeti vardı. Turgut Bey akademisyen değildi ancak çok zekiymi ve insanlardan istifade etmesini çok iyi bilen birisiydi. İstifareye çok önem verir, hiç kimseyi de küçümsemezdi. Gerek Devlet Planlama’da gerekse de Sabancı’da çalıştırdığı kişilerle elit bir takım kurdu. Fındıklı Cami’sinin tam karşısında, 4-5 katlı kiralık bir binada epeyce çalıştık. Bendeniz o zamanlar çok proje yürüttüm. Belki 30-40 tane yatırım projesi hazırladık ve Turgut Abi’ye takdim ettik. Kendisi bu projelerden çok memnun kaldı ve ardından benden hiç kopmaz oldu. Ama yeterli para yoktu. Bunlar arasından sadece 2 proje hayata geçebildi. Bunlardan biri, araç lastiklerine esneklik ve mukavemet sağlayan kord bezi üretmekti. Diğeri ise Lassa idi. Bunlar için gerekli para Turgut Bey tarafından dışarıdan temin edildi. Esas projemiz ise otomobil üretmekti. Nissan ile anlaşma yapıldı. O tarihlerde Nissan, Toyota’dan teknoloji ve ihracat olarak çok daha öndeydi. Hedefimize ulaşırsak tüm Ortadoğu pazarı Türkiye’yi tercih edecekti. İmalat ve ihracat Türkiye’den yapılacak, aynı zamanda ülke kendi ihtiyaçlarını da giderebilecekti. Ne acıdır ki bu devasa projemiz basit bir iki bürokratik engelden, biraz da ideolojik gerekçelerle yapılamadı. O günkü sol kesimin gözünde müteşebbisler kötü, kapitalist ve sömürücüydü. Bunların arasında tanıdık arkadaşlar da vardı. Biz onlara, “Bunlar ali veli meselesi değil, memleket meselesi. Eğer bu yatırım gerçekleşirse Türkiye kazanacak, sen de kazanacaksın” dedik ama para etmedi.

Çok yazık olmuş hocam. Özal’ın herkesin zihninde oluşan Türkiye’yi dünyaya açma ve özel sektörü geliştirme siyaseti herhalde bu acı tecrübelerden sonra geliyor?

Büyük ölçüde öyle diyebiliriz. Bana sorarsanız Turgut Bey hiçbir zaman siyasetçi olmadı. Belki de olamadı. Herkes her şey değildir. Ama Özal çok iyi bir teknokratı. Çok uyumlu ve çok kolay çalışılabilecek bir insandı. İşini iyi bilirdi ve sabırlıydı. Kimseye kızıp köpürmezdi. 4-5 sene beraber çalıştık, sonraları da münasebetimiz devam etti. 1977’de İzmir’de Milli Selamet Partisi’nden adaylığını koydu ancak az bir farkla

“Sabancı Holding’de Turgut Özal Bey’e onlarca proje sunduk. Bunlar arasından sadece 2 proje hayata geçebildi. Biri Kordsa, diğeri Lassa ile hayata geçti. Esas projemiz ise otomobil üretmekti. Nissan ile anlaşma yapıldı. Hedefimize ulaşırsak tüm Ortadoğu pazarı Türkiye’yi tercih edecekti. Ne acıdır ki bu devasa projemiz basit bir iki bürokratik engelden, biraz da ideolojik gerekçelerle yapılamadı. O günkü sol kesimin gözünde müteşebbisler kötü, kapitalist ve sömürücüydü. Biz onlara, “Bunlar ali veli meselesi değil, memleket meselesi” dedik ama para etmedi.”

kazanamadı. Onda da bir hikmet vardı diyelim. Müteakip yıllarda ANAP’ı kurdu. Bana sorarsanız siyaset, diplomatik bir şey aslında. Münasebetlerini iyi kuran siyasette başarılı olur. Mesela Baba Bush siyasete girdiği zaman Özal ona destek verdi. Türkiye’deki iş adamlarından hatırlı sayılı bir parayı Bush’un seçim kampanyasına destek olarak kullandı. Bu rakam bir rivayete göre 50 milyon dolardı. Amerika’daki gidişatı iyi okudu ve Türkiye’nin elini güçlendirmek için bunu yaptı. Baba Bush, Özal’ı hem çok sevdi ve hem de çok tuttu.

78’de akademiye geçtiniz. Bu düzeyde bir kariyerin ardından, akademik hayata geçmek radikal bir karar değil miydi?

1970’ten 80’e kadar bir kısmı bürokraside, bir kısmı da sanayide epeyce bir tecrübe edindim. Bunları paylaşma ihtiyacı duydum. Bir ülkenin geleceği o ülkenin eğitim sistemine ve o sistemde yetişecek genç kabiliyetlere bağlıdır. İyi bir eğitim sisteminiz varsa o ülke ilerler. Dolayısıyla doçentliği de aldıktan sonra akademisyenlik yolu bana göründü. İlk olarak Sakarya Üniversite’ne geçtim. O tarihlerde henüz İstanbul Teknik Üniversitesi’ne bağlı bir kampüs olarak eğitim veriyordu. Malzeme bölümünü kurduk. Ancak bazı şahsi meselelerden dolayı kutsal topraklara bir nevi hicret etmek durumunda kaldık.

Evet, 2 yıl sonra Suudi Arabistan’a gittiniz ve dile kolay, tam 27 yıl görev yaptınız. Oradaki yıllarınız nasıl geçti?

Arabistan’a gidişimin tek sebebi, çocuklarımın orada gönlümüzce eğitim alabilmesiydi. 4 kızım da üniversiteyi orada okudu. Bugün bakınca ülkenin kaybını görüp hüzünleniyorum, başörtüsünün dert olduğu zamanlardı. İnancımızla test ediliyorduk. Bize açıkça, “Bu ülkede yaşayacaksan, inancının bir kısmından ya da tümünden vazgeçeceksin!” deniyordu. Kesinlikle buna razı değildik ve bu yüzden fedakârlık yaptık. Türkiye’den ayrılmam hiç de kolay olmadı. Türkiye’ye hizmet edeceğim diye İngiltere’den buraya koşturarak gelmişim. Orada kalabilirdim ancak hiçbir zaman bunu düşünmedim. O dönemler koca koca insanlar anlaşamıyor ve sürekli olarak çatışmalar yaşanıyordu. Vatanimıza, insanımıza yazık oldu. O dönemler kayıp yıllar olarak tarihe geçti. Arabistan’a gitmek için özel bir gayret sarf etmedim. İngiltere’den tanıdığım Kral Abdülaziz Üniversitesinin rektörü beni davet etti. Orada kimya ve malzeme mühendisliği bölümünü kurdum. 15-16 senelik yeni bir üniversiteydi ama imkânlar bir hayli fazlaydı. İyi laboratuvarlar kurarak gençleri yetiştirmeye çalıştık. Ancak Arabistan, petrole son yıllarda kavuşmuş bir ülke. Ülkede bu nedenle bir sanayi kültürü yok. İnsanların zihniyetini bu tarafa ayarlamak kolay değil. Ancak gençlerle samimi olarak ilgilenince netice alıyorsunuz. Orada 27 sene zarfında yaklaşık 10 bin tane gencin hayatına bir şekilde tesir ettim.

Dil meselesini nasıl aştınız?

Benim Arapçam zaten vardı. Midyatlılar ekseriyetle Arapça konuşur. Tersine

Arabistan'da Arapçayı unutmduğuma şükrediyorum çünkü herkes İngilizce konuşuyor! Tedrisat İngilizce ama özel hayatta ve halk arasında Arapça konuşuluyor. Yalnız hiçbir zaman benim Türkiye'de Arapça bildiğimi onlara söylemedim. Hep Arabistan'da öğrendim diye bilindi.

“Lisan bilmenin dezavantajını yaşadım, 3 senede 4 bine yakın heyeti ağırladım!”

2007'de Türkiye'ye döndünüz. Fatih ve ardından Yalova Üniversitelerinde görev yaptınız. Şimdi Medipol'de Endüstri Mühendisliği Bölümü Başkanısınız. Bu deneyimlerinizden de bahsedebilir misiniz?

Fatih Üniversitesi benim için planlı bir yer değildi. Rektörü Prof. Dr. Oğuz Borat beni ısrarla davet etti. Yeni ve dinamik bir üniversite olduğunu, beraber iyi çalışacağımızı söyledi. Ardından hem ders verdim, hem de rektör yardımcılığı görevini yürüttüm. Ayrıca bilimsel dış ilişkilerle ilgili bir takım vazifeler de üstlendim. Fatih Üniversitesi çok hareketli bir yerdi. Bir defa dışarıdan çok heyet geldi. Üç sene içinde 4 bine yakın heyeti ağırladık. Bu inanılmaz bir istatistik. Bu heyetler, Kuzey Irak'tan, Rusya'dan, Güney Amerika'dan, Avrupa'dan, Amerika'dan hemen hemen dünyanın her yerinden geliyor. Lisan bilmenin artıları yanında eksileri de var tabii. Biz ister istemez onlarla muhatap oluyorduk.

Çok dolaşan bir insansınız. Dünyanın farklı ülkelerinde ne olup bitiyor? Türkiye'yi nasıl görüyorlar?

Bu, baktığınız noktaya bağlı. Mesela bir İslam ülkesine gittiğiniz vakit, onlarda Türkiye'nin daima çok mümtaz ve müstesna bir yeri var. Bu da şanlı atalarımızın onlarda bıraktığı intibadır. Hizmetler yapmış, eser bırakmış, dolayısıyla tarih yazmışlar. Bazı Arap ülkelerinde tek tük tenkit edenler oluyor tabii ama bugün müthiş bir imajı var. Japonya gibi bir ülkede de Türkiye'ye sıcak bakılıyor. Sultan Abdülhamit zamanından beri münasebetlerimiz hep iyi olmuş. Rahmetli Özal Japonya'da bir basın toplantısında, *“Biz aslında aynı Orta Asya milletiyiz. Siz Doğu'ya hicret etmişsiniz, biz ise Batı'ya yönelmişiz. Ama kültürlerimiz, düşünce tarzlarımız aynı”* demiş. Yine bir tarihte Çin'in Ankara Büyükelçisi ile tercüman aracılığıyla görüşmüştüm. Aynı düşünceler ortaya çıktı. Bizlerde de Asya'nın birikimi var. Ecdadımız ve felsefemiz oradan gelmiş. Batı'da ise durum bir hayli farklı. Batı'nın bizlerle bin senelik bir mücadele tarihi var. İşin içinde Haçlı Seferleri var. Bugün Orta Doğu'da meydana gelen olaylar yeni bir Haçlı Seferi'dir. Bu coğrafyaya yapılan

askeri ve siyasi bir operasyondur, yeni bir sömürü düzenidir. Türkler, Asya'da ve Anadolu'da daima başrol oynamış bir millettir. Haçlı ordularına ilk göğüs geren millet Selçukludur, Anadolu insanıdır. Uzun zamanlar onları durdurmuşlardır. Ancak iç karışıklıklardan Haçlılar fırsat bulup Orta Doğu'yu 150 yıl boyunca işgal etmişler. Tarihten hiçbir zaman ibret alınmamış. Pek çok kişi Müslümanlardan çok şey öğrenmiş ve kültür alışverişleri olmuş. Velakin hala daha iştahları kabarık. Orta Doğu'nun petrolleri, zenginlikleri hala daha onları buraya getiriyor. Rusya bir başka bloğun temsilcisi ama Suriye'de ABD, Rusya, İngiltere hepsi beraber aynı yamyamlığı yapıyor. Yüzbinlerce insan, çocuk, kadın ölüyor ve bu durum onların umurunda bile değil.

Öğrenci yetiştirmek, özel olarak üzerinde durduğunuz bir konu. Londra Türk Öğrencileri Yardımlaşma Vakfı Türkiye'yi kurdunuz. 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Eski Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, Eski Devlet Bakanı Mehmet Aydın, Eski Sağlık Bakanı Recep Akdağ, Eski Tarım Bakanı Sami Güçlü, Eski Devlet Bakanı Beşir Atalay, gazeteciler Fehmi Kuru, Yusuf Kaplan ve eski Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu Türkiye Yurdunun ranzalarında yatmış isimlerden birkaçı. O yıllardan bahsedebilir misiniz?

Öncelikle bizde ranza yok. (Gülüyor) Çok şık ve rahat bir yurttur. İsteyenler için tek kişilik odalar bile var. İnşallah bir gün sizleri de orada misafir ederiz. Bu yurt bir ihtiyaçtan doğdu. Ben Londra'da genç yaşında 2 çileli sene geçirdim. Kafamızı çarpa çarpa ama yara bere almadan çok şükür bir noktaya geldik. Bizler çile çektik ama bizden sonra gelenler çekmesin diye bu durum hep içimde ukde olarak kalmıştı. Londra'ya ilk defa gelenleri ağırlayacak, misafir edecek bir yer olsa çok makbule geçer dedik ve hayırsever arkadaşlarımızın da desteğiyle bu işe teşebbüs ettik. Yurt, 1978'den beri kesintisiz çalışıyor. Şimdi aynı ihtiyaç Amerika için var. Amerika'da da böyle bir teşebbüsümüz var, dua edin de olsun inşallah. Yurt kurulduktan sonra verim yüzde bin arttı. İlk gidenlerimiz malesef ilgisizlikten, şaşkınlıktan, yabancı olmanın sıkıntısından kayboldu. Bir kısmı da başarısız oldu. Türkiye'nin en başarılı gençleri orada adeta batakhanelerde kaldı, kimisi bulaşıklık yaptı. Ama yurt açıldığında gelenlerin ilk evi oldu ve İngiltere'ye intibaklarında çok faydalı oldu.

Bu çabalar anlatılmaz derecede önemli Hocam. Buradan gidiyorsunuz ve yabancı bir kültürde size ev sahipliği yapan, dilinizden anlayan insanlar var.

Azizim sadece bu değil, bunu bir ibadet

aşkıyla yapan arkadaşlar var. Düşünün sizin bir kardeşiniz veya bir çocuğunuz İngiltere'ye gidecek. Oradaki yurt müdürü arkadaşına hemen telefon açıyorum ve Türk Hava Yolları'nın şu gün şu saatteki seferinde bir genç gelecek, havaalanına gidip karşılayın diyorum. Havaalanından alıp bavulunu taşıyorlar, bir saat sonra yurda varıyorlar. Geldiklerinde çorbaları pişmiş, yemekleri hazır bir şekilde karşılanıyor. Bir müddet sonra birisi kalkıp ezanı okuyor ve hep birlikte mescitte namazlarını kılıyorlar. Ardından yeni gelen arkadaşları aralarında tanıştıran ve okulunu, alışveriş yapılacak yerlerin yollarını tarif ediyorlar. Hiç fire vermeden, hiç başı ağrımadan böyle bir ortamda hayatını devam ettiriyor. Hatta kendi evinde olsa babası bu kadar yardımcı olamaz. Ayrıca birden bire birçok arkadaş kazanıyor. Daha fazla kişi istifade etsin diye de uzun süreli kalmayı tavsiye etmiyoruz. Gayemiz para kazanmak değil. Binlerce insan geçti oradan. İki sene önce Yalova Üniversitesi'nde Üniversiteler Arası Kurul Toplantısı oldu. Ben de rektör yardımcısı olarak katıldım. 200'e yakın üniversiteden rektör ve rektör yardımcısı düzeyinde katılım oldu. Toplantıda toplam, 400 kişi vardı. Genç hocalardan biri yanıma geldi ve bana, *“Türkyar Yurdunda kalıp da şu an şu toplantıya katılan kişileri biliyor musunuz?”* diye sordu. Ardından da, *“Ben saydım 120 kişi var”* dedi. Bakın bu kişiler ya rektör, ya da yardımcısı. Verime bakar mısınız? Bu bir berekettir. Bazıları farkında değil, yurt olacak da ne olacak diyor. Nasıl ne olacak? Sıkıntısını çeken bilir. Ben Londra'da 2 sene zindan hayatı yaşadım.

“Üniversitelerimize misyon yüklenmeli; Bilkent-Gazi otomobil, İTÜ-YTÜ enerji üretmeli”

TÜBİTAK Bilim Kurulu üyeliğiniz sürmekte. Buradan yola çıkarak ülkemizde bilimin geldiği nokta hakkında neler söylersiniz?

Bugün 200'e yakın üniversitemiz var. Dünyanın meşhur üniversitelerinden Oxford'u ele alalım. Oxford 1200'lü yıllarda çok basit bir kilise okuluydu. Hristiyan inançlarını, matematiği ve şunu bunu öğreten bir yerdi. Ama bakın bugün Oxford nereye geldi. Himmet edilirse, önem verilirse geliştirilir. Üniversitelerimizin gelecekte, Oxford'u da aşan müessesler olmasını temenni ediyorum. Olacağına da inanıyorum. Şu anda ciddi bir ivme yakaladık. Daha fazla bilim adamımız ve daha iyi üniversitelerimiz var. Bu üniversitelerde Ar-Ge yapılıyor ve devletimiz de destekliyor. Son 15 yılda büyük bir sıçrama oldu. Şu anda Ar-Ge'ye ayrılan miktar, Türkiye'nin gayri safi milli hasılasının yüzde 1'ini aşiyor. Bu az bir miktar değil. Geçen sene Ar-Ge'ye

Fotoğraf: Ufuk Karatoprak

“Bizde Asya'nın birikimi var, ecdadımız ve felsefemiz oradan gelmiş. Batı'da ise durum bir hayli farklı. Batı'nın bizlerle bin senelik bir mücadele tarihi var. İşin içinde Haçlı Seferleri var. Bugün Orta Doğu'da meydana gelen olaylar yeni bir Haçlı Seferi'dir. Orta Doğu'nun petrolleri, zenginlikleri hala daha onları buraya getiriyor. Rusya bir başka bloğun temsilcisi ama Suriye'de ABD, Rusya, İngiltere hepsi beraber aynı yamyamlığı yapıyor. Yüzbinlerce insan, çocuk, kadın ölüyor ve bu durum onların umurunda bile değil.”

17 milyar para harcanmış. Kaynaklar bu sene daha fazla ayrılacak. Birçok stratejik proje var, bunlar boşuna değil.

Rakamlar yükseldi, üniversitelerimizin de sayısı arttı ama nitelik sizce ne durumda?

Yeni üniversitelerde haliyle laboratuvar eksikliği var. Üniversite-sanayi işbirliği neredeyse sıfır. Sanayicilerimizin de artık kendilerini değiştirmeleri lazım. Sırf paraya yoğunlaşıp pinti davranmamalılar. Dışarıda insanlar nasıl gelişmiş, bugün Amerika, Avrupa nasıl şu anki durumuna ulaşmış; bunlara bir bakmak lazım. Oradaki iş adamları ve sanayiciler fedakârlıklar yapmışlar. Mesela Ford'un kurucusu Henry Ford bir milyoner değildi. İlk arabasını yaptığı zaman büyük sıkıntı içindeydi. O sıkıntılara girmeyip Ar-Ge'ye önem vermeseydi bugün dünyada Ford diye bir marka olmazdı. Bugün biz teknoloji üretmeye başladık. Sadece devletin değil, imkân sahibi iş adamlarının da bu işlere girişmesi gerekir. 1970'lerde sermaye sayılı insanların elindeydi. Bugün ise o yıllara kıyasla 20 kat sermaye, 20 kat iş adamı var. Büyük müttehitterimiz Rusya'da, Orta Doğu'da, Avrupa'da hatta Amerika'da proje yürütüyor. Bu tecrübeleri artık teknolojiye dönüştürmemiz gerekiyor. Ayrıca yeni üniversitelerimizi diri tutmamız lazım. Üniversitelerimize misyon yüklememiz gerekiyor. Her biri farklı bir projeyi yürütüp sonuçlandırabilmeli. Mesela İTÜ Türkiye'nin enerji meselesine eğilmeli. Rüzgâr enerjisi, hidroelektrik ve daha da önemlisi nükleer enerji santralleri lazım. Türkiye'ye nükleer santral kurmak için Kore geliyor. Bu, ne kadar acı bir şeydir. Biz 1950'de Kore'yi kurtarmaya gitmiş ve 3 bin tane şehit vermiş bir ülkeyiz.

Bunlara yoğunlaşıldığı takdirde göreceksiniz ki 6-7 sene sonra yüzde yüz Türk malı nükleer reaktör üretilir. Otomotiv projesini Gazi'ye, Yıldız'a Bilkent'e ver. Bu üniversitelerimizin kadroları gayet iyi. İş yapabilecek güçteler, kapasiteleri yüksek. Demem o ki, üniversitelere misyonlar yüklenmeli. Ben şimdi bir akademisyen olarak kendi kendime gelin güvey olabilir miyim? Birisi gelecek, “Hocam böyle bir proje var, bunu yap” diyecek. “Yapar mısın” değil, “Yap!” diyecek. Bıçağın kemiğe dayandığını, bunun yapılmasının lazım olduğunu anlatacak. İTÜ'de, Bilkent'te çok kıymetli bilim adamlarımız var. Amerika'da Avrupa'da yapılabilen bir şey Türkiye'de de yapılabilir.

Sizce yükseköğretimimizin bugün ve yakın gelecekteki en önemli sorunları neler?

En büyük sorun öğretim üyelerinin üzerindeki atalet. Şu an öğretim üyelerinin çoğu boş oturuyor. TÜBİTAK'tan, bakanlıklardan proje alıp bir şeyler yapanlar da var. Tabir-i caizse oyalananlar var. Niyetleri ise projeler yapıp, yayınlar sunarak doçent, profesör olmak. Efendim bize gerçek motivasyon lazım, hedef yüksek olmalı! Türkiye'nin uçması için projeler lazım. Devlet Planlama eskiden bu tür projeler hazırlıyordu. Devlet Planlama'yı bir bakanlığa dönüştürdüler. Ümit ederim misyonu kaybolmaz. Ama diğer bakanlıklar gibi olacaksa yazık olur. Devlet Planlama çok önemli bir tecrübeydi, ülke ekonomisini arkadan itekleyen bir lokomotif. Ülkemize bir hedef, bir misyon yükliyordu. Bugün Türkiye'nin 2023, 2053 ve 2071 gibi hedefleri var. Bunlar çok güzel ve ideal hedefler. Ancak bunların içleri doldurulmalı, vazife olarak ilgili kurum-

lara gönderilmelidir. Devletin Gebze'de, TÜBİTAK'ta, Bakanlıklarda araştırma kurumları var. Ancak üniversiteler de bu sürece dâhil edilmelidir. İki yüz tane üniversite boşuna mı kuruldu? Bu 200 üniversite sadece kâğıttan diploma mı dağıtacak!

Bu düşünceler devlet yöneticileri nezdinde de dillendiriliyor mu?

Buna benzer görüşler müzakere ediliyor. Türkiye'nin çalışan beyinleri, okuyan insanları mutlaka bunlarla dertleniyor. Ancak bir koordinasyon eksikliği var. Birçok yerde bu konular bir konuşmadan ibaret kalıyor. Bunun biraz merkezi bir yaklaşımla yürütülmesi gerekiyor. Devlet büyüklerimiz takip ediyorlar ancak biraz daha odaklanmak gerekiyor.

Ülkemizde akademik kadro idealist mi, mutlu ve motive mi?

İyi yöneticiler, liderler insanları heyecanlandırır ve motive eder. Kendi köşesinde oturan bir adam, bu tür mesajları alınca işe koyulabilir. Anadolu insanı kabiliyetli ve çok çalışkandır. Biz nice harpler, nice çileler görmüş bir milletiz. Buna rağmen bugüne kadar dimdik durduk, bana mısın demedik ve ilerledik. Şimdi bugün sınırlarımızın dışı yangın yeri gibi ama milletimizde en ufak bir korku yok, geleceğe dair müthiş bir güven var. Bunlar boşuna değil. Bizim dayanaklarımız var; bin yıllık kardeşliğimiz ve devlet geleneğimiz var. Akademik kadronun motivasyonu noktasında şunu da ifade etmek isterim: Üniversitelerdeki hocalarımız kıt kanaat geçiniyor. Özel sektörde aynı adam 2 misli para alıyor. Kalanların bir kısmı ise adeta mecburen üniversitede kalmış. Dolayısıyla küskün ve bezgin bir grup var. Ancak küçümsemeyecek seviyede, çok dinamik ve çalışkan bir kesim de var.

Galiba sorunların kökeninde bir şekilde bilgi toplumunu oluşturamamak yatıyor. Cumhuriyetin ilk yıllarında azla yetinen, insan yetiştirmeyi çok ulvi bir amaç olarak misyon edinmiş bilim adamları varken; şimdilerde her şeyin parayla ölçüldüğü bugünün dünyasında bilim insanları da ister istemez suyun akışına kendilerini kaptırmış haldeler belki de...

Teşhisiniz büyük ölçüde doğru. Cumhuriyeti kuranlar Osmanlı münevverleridir. Osmanlı'nın birikimiyle bunu yaptılar, yoksa Cumhuriyet gökten zembille inmedi. O zaman mevcut olan kıymetli şahsiyetler, gayret göstererek enkazdan bir şeyler çıkarmaya çalıştılar. Uzun bir süre sıkıntılar yaşadılar, bazen de hatalar işlediler. Sonuç olarak bata çıka, hatalarımızdan da ders çıkararak inşallah doğru yolu bulmaya çalışacağız. Kendi-

mizle barışık, kendine güvenen, bilgili, çalışkan bir milletiz. Geçmişte yapılan bazı hatalar yok değil tabi ki. Şöyle bir şiir ezberletirlerdi; "Eskiye unut, yeni yolu tut. Türklüğe umut, sen ol çocuğum". Şimdi eskiyi niye unutacaksınız? Hangi eskiyi unutacaksınız? Bizim mazimiz öyle unutulacak bir mazi değil ki! Çok şanlı; bilimle, ilimle dolu bir mazi. Onun üzerine bir çarşaf gerilmiş ve unutturulmuş. Hatta öğrenilmemesi için de alfabe değişikliğine gidilmiş. İsmet İnönü hatıratında, "Biz Arap harflerini zor öğrenildiği ve okunduğu için yasaklamadık. Gelecek nesillerin bu harflerle yazılmış olan kitapları okumaması için yasakladık" diyor. Bu, sakil bir zihniyettir. Vefat etmiş birisini tenkit etmek için söyleyemiyorum. Ancak bir alfabe meselesi değildi bu, yanlış bir tercihti. Çin dünyanın en zor alfabesini kullanmaya devam ediyor. 40 bin tane resimli sembol var. Hepsini resimleriyle beraber ezberleyeceksiniz. Bugün 2 milyar kişinin içinde Çinceyi tam anlamıyla bilen 10 kişi anca çıkar. 10 bin tane karakteri ezberleyebiliyorsa iyi sayılır. Keza bu durum Kore'de de, Japonya'da da aynı. Peki, biz neden geçmişimizi inkâr ettik? Bilakis bizim geçmişimizden bir Rönesans çıkmış. Bizim bilginlerimiz medeniyetin temelini atmışlar. Mezopotamya dediğimiz Dicle-Fırat arasındaki havza, medeniyetin beşiğidir. Yazı orada icat edilmiş. İlk hesaplamalar orada yapılmış. Hal böyleyken maalesef, "Bir tek medeniyet vardır, o da Batı medeniyetidir" düşüncesi ülkemizde yerleşmiş. Bu yanlışlar üzerinde bocalayarak, lüzumsuz hayli zaman kaybettik. Hatalarımızı düzeltmeceğiz ama hala daha doğru teşhis koyup gerekeni yapmıyoruz. Hala sürtüşmelerle, mukavemetlerle uğraşyoruz.

Kendi medeniyetimizin değer ölçüleri içinde bilimsel bir hayat tarzı oluşturamadık. Üstelik de 200 yıldır depresif ve özgüvenini kaybetmiş bir toplumuz. Bir kısır döngü hayatımızı kuşatmış durumda. Bir yere kadar gelebiliyoruz, ötesine geçemiyoruz. Sizce bu sarmaldan nasıl kurtulabiliriz?

Eskiden eğitim diye bir söz yoktu. Talim ve Terbiye Kurulu, Maarif Vekâleti vardı. Bunları şunun için söylüyorum: eğitim meselesinin hem talim, hem terbiye ayağı var. Talim; matematik, fizik, mühendislik, tıptır. Terbiye ise işin ahlaki tarafıdır. Af buyurun ama ahlaksız bir bilim ne işe yarar? Bilimsiz ahlak da çok kısır bir şeydir. Amerikalı bilim tarihçisi George Sarton, "Fazilsiz ilim, ilimsiz fazilet kadar tehlikeli ve zararlıdır. Bunu insanlara öğretmek için 1500 sene geçmesi gerekiyordu" diyor. Bunu bizim de anlamamız lazım. Kimseyi aynı şekilde inanmaya ya da yaşamaya zorlamak doğru değildir. Bu durum bizim inancımıza göre de yanlıştır. Ama insanları çok zorladık. Müfredatı-

mıza öyle şeyler koymuşuz ki, bunları adeta ezberleyecek ve yaşayacak, diğer türlü sınıfı bile geçemeyeceksin. Bu türlü bir eğitim sisteminden sadece hasta zihniyetler çıkar.

Saygıdeğer Hocam, Türkiye'de son dönemde inşaat sektörü aldı başına gidiyor. Ama inşaat bir ülkeyi bir yerden bir yere götürür mü? Otomobil, makina ve enerjide olduğu gibi şeyler üretmiş, ürününüzü yurtdışına satmış, dışarıdan döviz girdisi sağlamış oluyorsunuz. Türkiye son dönemde inşaat sektörü üzerinden büyüyor. Ama bu büyüme ne kadar sağlıklı?

Öyle demeyiniz. İnşaat, diğer mühendislikleri alanları gibi önemli bir alandır. Bir defa insanların konut ihtiyacını karşılıyor ve sivil altyapıları geliştiriyorsunuz. Ayrıca inşaatın içinde bir sürü girdi var. İnşaat için demir-çelik, boru, kablo gibi birçok malzeme gerekiyor. Bunların hepsinin yan sanayileri var. İnşaat durduğu zaman bunların hepsi tökezliyor. Ama tabi ki sadece inşaat kâfi değil. Bugün Japonya, Kore ve Malezya'ya bakalım. Orada da dev binaların yapıldığı inşaatlar var. Ancak öyle bir ivme yakaladılar ki kendi otomobillerini yaptılar. Bugün sokaklarımızda hep Kore arabaları var. Gemi sanayinde de çok önemli bir yer tuttular. Hâlbuki bizde gemicilik çok önemli bir yerdedi. Ekonomik baskılar sebebiyle destekleyemedik ve ihmal ettik. Deniz yoluyla yolcu taşımacılığı yapan ferry'leri İsveç ve Norveç'ten ithal ediyoruz. Oysa Türkiye yabana atılacak bir ülke değildir. Potansiyelimiz çok yüksek. Yetmiş insan kaynağımız var, ekonomimiz de iyi bir noktada. Dünya büyüyor, biz büyütüyoruz. Büyük ülkeler sıkıntılar çekerken, hamdolsun bizde bolluk, bereket var. Şimdi 15-16 bin dolar fert başına gelir var. Bunun 2023'te 25 bin olmasını istiyoruz. Hatta 50-60 bine çıksın. O zaman Amerika'yla, Avrupa'nın gelişmiş ülkeleri ile yarışabiliriz. Ama bunu başarabilmek için öncelikle kendimizle barışık olmamız lazım. Birbirimize kem gözle, şüpheli nazarlarla bakmamamız lazım. Türkiye'de demokrasi, hak, hukuk, kitap, kütüphane hepsi var. Herkes istediğini okuyup öğrenir. Kendi hayat tarzını tanımlar ve ona göre yaşar. Birbirimize zarar vermeyelim, en azından saygı gösterelim. Ama mümkünse de sevelim.

Ağzınıza sağlık hocam. Ekleme istediğiniz hususlar var mı?

İnşallah Medipol'ün de bu misyonda önemli bir rolü olacak. Burası da çok idealist bir kurum. Şu gördüğünüz koridorda pırl pırl, çok çalışkan gençler dolaşüyor. Bu okul zamanla parmakla gösterilen bir noktaya gelecek. İnşallah Medipol de, Türkiye'miz de arzu edilen ufuklara doğru yol alacak.